

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

KESKKONNAAMET

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Tagamõisa looduskaitseala 2026

Andres Miller

PAME hindamismetoodika valmis Euroopa Liidu rahalisel toetusel tehnilise abi rahastamisvahendi kaudu ja koostöös Euroopa Komisjoni struktuurireformide toetamise peadirektoraadiga.

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Tagamõisa looduskaitseala
KKR kood	KLO1000672
Asukoht (maakonnad)	Saare
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	2018 (1957)
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	0
loodusreservaatide kogupindala	0 ha
sihtkaitsevööndite arv	1
sihtkaitsevööndite kogupindala	167,67 ha
piiranguvööndite arv	1
piiranguvööndite kogupindala	14,65 ha
IUCN kategooria(d)	IV, VI
Natura 2000 võrgustiku alad	Tagamõisa linnu- ja loodusala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	182,32
Maismaa pindala (ha)	182,32
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	45,86
Kaitsekorralduskava nimi	Tagamõisa puisniidu ja Tagamõisa hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2012-2021; Pärändniitude tegevuskava; I kaitsekategooria sõnajalgade kaitse tegevuskava
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2012-2021; 2021-2027; 2022-2026
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Andres Miller
Tulemuslikkuse hindamise aasta	2026
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	23.02.2026
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	varem hindamata
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	kaitseala asub Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmilal ja HELCOM-i alal nimetusega Vilsandi

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, lihtsustatud alapõhine kaitsekorralduskava (lühikava), lisaks kohalduvad liigikaitsekava(d) ja/või elupaiga tegevuskava(d)	EELIS, eksperditeadmine	alapõhine kava (Tagamõisa puisniidu ja Tagamõisa hoiuala kaitsekorralduskava aastateks 2012-2021) on aegunud ja EELIS-es viide sellele puudub; Pärändniitude tegevuskava (2021-2027); piirkonna kaitseplaneerijalt teave alapõhise kava kohta
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud ≥90% väärtustele	LTK	KKK ainsat kaitseväärtuseks olevat liiki odajat astelsõnajalga ei käsitletud, vaid viitas LTK-le, viimases info olemas
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud 50-90% väärtustest	KKK	pindalad on esitatud kaitse- ja hoiuala kohta koos, alased eristamata; esitatud on veel elupaigatüübi esinduslikkus, kuid pole selge, kas see on inventuuride keskmine või Natura standardandmebaasis esitatu
planeerimine	seisund	Milline on liikide seisundi andmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Väga hea - ≥90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	LTK, EELIS	vaatlused ja seire; ainus kaitseväärtuseks olev liik on odajas astelsõnajalg (I kat)
planeerimine	seisund	Milline on elupaikade seisundiandmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Väga hea - ≥90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	KKK tugineb 2010. a inventuurile
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Andmelüngad on põhjalikult kaardistatud ning andmelünkade täitmiseks vajalikud tegevused on selgelt välja toodud.	KKK	tüübi 9080* inventuur kaitsealal, kuna oli ettepanek see kaitseväärtuste hulka lisada, kuid inventuuriandmed puudusid
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Kõik tuvastatud andmelüngad on täidetud.	EELIS	2015. a metsainventuur tuvastas ja kirjeldas elupaigatüübi 9080*
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud kõigile (100%) kaitseväärtustele (kui asjakohane)	KKK, LTK	
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud kõikide kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	KKK, LTK	
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	rohumaade hülgamine; metsandus; militaartegevused ja muud inimsekkumised; looduslikud protsessid; metsamaade kuivendamine	KKK; KKK; LTK; LTK; KKK	puisniidu, loo ja puiskarjamaa hooldamata jätmise; vanad loodus- ja laialehised metsad; odaja astelsõnajala kasvukohaks olevale kiviaiale elektrikarjuse paigaldamine (kivide nihutamise) ja karilomade poolt ärasõmine või -tallamine; odaja astelsõnajala populatsiooni väiksus; soostuvad ja soo-lehtmetsad
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljaspoolt tulenevaid survetegureid ei ole arvestatud või puudub vastav informatsioon	KKK	väliseid survetegureid pole mainitud, kuid selliseid pole ka teada
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud kõikidele kaitseväärtustele	KKK, LTK	elupaigatüüpide eesmärgid on seatud (tabel 8 KKK-s) kahasse hoiualaga
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati kõigi elupaikade/liikide soovivat seisundit. Sihtväärtused on nii kvantifitseeritud kui ajaliselt piiritletud.	KKK, LTK	KKK tabel 8, LTK tabel 21

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	RT	kaitse-eeskiri ei nimeta muid kaitseväärtusi peale slurikkusega seotute
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärke on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Jah	KKK	KKK käsitleb kaitse-eeskirjas olnud 3 liblikaliiki (suur-mosaiikliblikas, vareskaera-aasasilmik ja sõõrsilmiku), mis tollal ega praegu kaitseväärtuseks ei ole (teisi eelnõus nimetatud liike KKK vaid mainib, kuid ei käsitle)
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	KKK, NTK, EELIS	pärandniitude tegevuskava (NTK) nimetab 3,04 ha loodu ja 10,89 ha puisniitu kõrge taastamisväärtusega alaks
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Kaitsekorralduslikud meetmed on seatud kõikidele asjakohastele kaitse-eesmärkidele, kuid kõik meetmed ei ole SMART	KKK	tegevuste kirjeldused on KKK-s laiali ja esitatud kogu loodusala kohta, taastamistegevuste täpsemad asukohad ja pindalad puuduvad
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Ei ole asjakohane (teadaolevalt puudub vajadus tegevusteks väljaspool piire)	KKK, EELIS, MaRu	pärandniite tuleb taastada ja hooldada kohapeal; olulisemad mõjud väljaspoolt kaitseala kaitseväärtustele puuduvad
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Kõikidel peamistel surveteguritel on vastav meede.	KKK, LTK	
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Jah, välja saab tuua puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes.	KKK, LTK	KKK ei käsitle üldse odajat astelsõnajalga, vaid viitab liigi tegevuskavale; LTK viitab mitmele probleemile liigi kasvukohas Tagamõisa LKA-I, kuid tegevusi ette ei näe, vaid peab kaitsekorda piisavaks, kuna tegu on sihtkaitsevööndiga
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Seire võimaldab hinnata poolte või enama (50%-<100%) tegevuste tulemuslikkust/kaitse-eesmärkide saavutatust	EELIS, RT, KKK, LTK	kooslusi on inventeeritud viimati 2010.-2015. a; värskem liigiinfo pärineb 2021. a
rakendamine	sisendid	Kui teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud ei anna piisavat teavet, siis mida tuleb teha, et puudujääke lahendada?	kavandada ja viia läbi koosluste inventuur	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on suures osas kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	RT	2018. a moodustati senise Tagamõisa botaanilise keeluala (Tagamõisa puisniit) põhjal ja osaliselt Tagamõisa hoiuala arvel Tagamõisa looduskaitseala
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	KKK	KKK: "KKK avalikustamise koosolek toimus 22.09.2010 Tagamõisa seltsimajas. Koosolekul osalesid kohalikud elanikud, MTÜ Tagamõisa, Kihelkonna Vallavalitsuse ja Keskkonnaameti esindajad. Seltsimajas toimus konstruktiivne arutelu Tagamõisa piirkonna arengu ja kaitse korraldamise teemal. Koosolekul tehtud ettepanekuid arvestati KKK koostamisel. "
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah, huvirühmi kaasati, kuid mõned asjakohased huvirühmad jäid kaasamata ja/või kaasamine toimus pigem informeerimise mitte konsulteerimise tasemel	KKK, MaRu	KKK-s on RMK huvigrupina välja toodud, kuid kaasamist pole mainitud, samas on valdavalt tegu riigimaaga, mida haldab RMK ning RMK-le on KKK-s ka kohustusi pandud

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Ei - konflikte ei tekkinud	KKK, RT	KKK avalikustamise koosolekul (2010. a) ega kaitse-eeskirja avalikustamisel ja avalikul arutelul (2017. a) teadaolevaid konflikte ei tekkinud
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud pool-looduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistöde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud taastamistödest on rakendatud	KKK, EELIS, NTK	pärandniitude tegevuskava (NTK) nimetab 3,04 ha loodu ja 10,89 ha puisniitu kõrge taastamisväärtusega alaks, kuid taastatud ja hooldatud on vaid puisniitu (2024. a oli hoolduses 2 ha), loodu pole üldse taastatud ega hooldatud
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (soolupaigad, jõed, järved) seotud taastamistöde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK	selliseid tegevusi ei ole kavandatud
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistöde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) hooldust vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud.	KKK, EELIS, NTK	pärandniitude tegevuskava (NTK) nimetab 3,04 ha loodu ja 10,89 ha puisniitu kõrge taastamisväärtusega alaks, kuid hooldatud on vaid puisniitu (2024. a oli hoolduses 2 ha), loodu pole üldse hooldatud
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	LTK	kaitsealal ei ole liigikaitsetöid kavandatud
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	KKK, LTK, NTK	muid selliseid tegevusi ei ole kaitsealal kavades kavandatud, erandiks NTK-s ette nähtud kõrge taastamisväärtusega tüüp 7230 (pole kaitseväärtuseks seatud) pindalal 2,42 ha, mida pole taastatud ega hooldatud
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtjaks rakendamata ja miks?	lood on taastamata ja hooldamata, puisniidud on valdavalt taastamata ja hooldamata	EELIS, KKK, NTK, ekspertiis	taastamise ja hooldamise toetused ei ole piisavalt motiveerivad; toetuste saamise tingimused on keerulised või ebasobivad (hea heina saamine puisniidult); maaomandi tükeldatus ja omandi erinevus; maahooldajate puudus; (hindaja arvamus)
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	EELIS, KKK, LTK, KESE	KKK-s kavandatud metsaelupaigatüüpide inventuur on 2015. a valdavalt toimunud (KKK järgi pidi toimuma 2012. a); odaja astelsõnajala riiklik seire toimus 2021. a, hilisema kohta info puudub
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	KKK, RT	Tagamõisa LKA moodustati 2018. a (KKK-s ettenähtud 2012. a asemel); KKK vahehindamine (2017. a) ja uue KKK koostamine (2021. a) on tegemata
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, MaRu	kaitseala tähiseid on kavandatud 2 tk asemel paigaldatud 4 tk; Puisniidu piknikuplats on korras; Tagamõisa puisniidu amortiseerunud infotahvel on uuendamata
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärke toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	2023. a on puisniidult koristatud 1,76 ha ja 3,79 ha 120 tm mahavarisenud saari jm puid ning freesitud kände; 2024. a on 5,49 ha hekseldatud kettiniidukiga	RMK	

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Kõigi või enamiku (≥90%) (suunis)liikide seisund on stabiilne või paranenud	EELIS, RT, LTK	kaitse-eeskirjas ainsa kaitseväärtusena nimetatud liiki odajat astelsõnajalga leiti 2020. a 4 kodarikku ja 2021. a 12 puhmikut
väljundid	tulemused	Kui ≥90% liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja peamised edutegurid?	liigi taastasustamine	LTK	
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	ainsa kaitseväärtuseks oleva liigi seisund on pigem paranenud, mitte halvenenud	RT, LTK	
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Üle poolte (50-90%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või jäänud samaks.	EELIS, eksperdiarvamus	metsakoosluste, mis hõlmavad kaitsealast suurema osa, seisund on SKV-s eeldatavasti paranenud; pärändniitude seisund on üldjuhul valdavalt hooldamatus tõttu ilmselt halvenenud; (hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	lood (6280*) ja puisniidud (6530*) ning kaitseväärtusena nimetatud liigirikkad madalsood (7230)	EELIS, RT	
väljundid	tulemused	Kui alla 90% elupaikade seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja elupaikade seisundi halvenemise põhjused ja/või millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	pärändniitude seisund on halvenenud hoolduse vähenemise või puudumise tõttu	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Ökosüsteemi teenuste pakkumine on oluliste muutusteta	ELME	keskmine (6,22 palli 10-palli skaalal)
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Ökoloogiline sidusus on stabiilne	ELME	keskmine (74,38 palli 100-palli skaalal)
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Usaldusväärne ülevaade kaitsekorra toimivusest/rikkumistest puudub	OKAS	Tagamõisa LKA-I pole teadaolevalt järelevalvet tehtud
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Jah	RT, EELIS, eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Ei	RT, EELIS, NTK, eksperdiarvamus	NTK määratleb kõrge taastamisväärtusega alana 2,42 ha elupaigatüüpi liigirikkad madalsood, mis määratleti juba 2010. a, kuid mis miskipärast jäi 2018. a kaitseväärtusena nimetatud, arvestades elupaigatüübi väikest pindala, tervikliku kompleksi puudumist ja hooldamise ebatõenäolisust; (hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kui määruses nimetatud ala kaitseväärtused ei ole asjakohased, siis millised muudatused oleksid vajalikud?	kaaluda uuesti tüübi 7230 ja hariliku luuderohu lisamist kaitseväärtuste hulka	EELIS, eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	kaaluda Tagamõisa LKA, Tagamõisa HA, Kesknõmme LKA, Tammese HA ja Teesu LKA liitmist üheks kaitsealaks ja loodusalaks, et Tagamõisa poolsaarel oleks peale Vilsandi RP veel vaid üks kaitstav ala	eksperdiarvamus	Vilsandi RP kõrval vaid ühe kaitseala olemasolu Tagamõisa poolsaarel lihtsustaks kaitse korraldamist poolsaarel; (hindaja arvamus)

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	96	66	68,8%
Üldine	3	2	66,7%
Seisund (planeerimine)	18	16	88,9%
Survetegurid (planeerimine)	9	6	66,7%
Eesmärgid (planeerimine)	9	9	100,0%
Meetmed (planeerimine)	6	5	83,3%
Sisendid (rakendamine)	9	5	55,6%
Protsess (rakendamine)	6	4	66,7%
Meetmed (väljundid)	15	7	46,7%
Tulemused (väljundid)	21	12	57,1%

Üldine	3	2	66,7%
Planeerimine	42	36	85,7%
Rakendamine	15	9	60,0%
Väljundid	36	19	52,8%

Mõisted ja lühendid

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määruuses/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitsealadest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-ö aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-ö aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otseselt kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitsealaseid eesmärke.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutamine jm
rohumaade hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asustuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaaralad, tarastamine, vandalism
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleemsed kodumaised liigid jm
segaallikatest põhjustatud reostus	heited vette, heited pinnasesse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hüdroloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koosluste looduslik areng, kisklus, kobraste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareaali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate= U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX